

Czesław Niemen (16 lutego 1939 w Starych Wasiliszkach - 17 stycznia 2004 w Warszawie)

*Ten piosenkarz ze Starych Wasiliszek
łamał wszelakie zasady i klisze,
stworzył własne style,
tyle i aż tyle,
pół anioł, a w połowie bazyliszek.*

(ebs)

Czesław Niemen - polski kompozytor, multiinstrumentalista, piosenkarz i autor tekstów piosenek.

<https://www.youtube.com/watch?v=FFNxAfy6dbY>

Urodził się jako Czesław Juliusz Wydrzycki 16 lutego 1939 w Starych Wasiliszkach w ówczesnym województwie nowogródzkim (obecnie Białoruś). Jego rodzicami byli Anna z domu Markiewicz (1897-1986) i Antoni Wydrzycki (1896-1960), wykonujący liczne prace rzemieślnicze, m.in. strojenie fortepianów, naprawa zegarów. Miał siostrę Jadwigę (ur. 1926). Śpiewał już w szkole dziesięcioletce oraz w chórze kościelnym. W latach 1953-54 uczęszczał do szkoły muzycznej w Grodnie, skąd po roku został wyrzucony, bo opuszczał zajęcia. Grał na organach w kościele w rodzinnej miejscowości i śpiewał w szkolnym zespole. M.in. na bajanie (rosyjska odmiana akordeonu).

Został przesiedlony do powojennej Polski w 1958 w ramach ostatniej fali masowych wysiedleń Polaków z Kresów Wschodnich. Rodzina Wydrzyckich zamieszkała w Świebodzinie, Białogardzie i Kołobrzegu, a Czesław znalazł się w Gdańsku, gdzie rozpoczął naukę w średniej szkole muzycznej. Uczył się grać na fagocie. Równocześnie występował w studenckich teatrach, kabaretach.

W 1958 ożenił się z pielęgniarką Marią Klauzunik, z którą miał córkę Marię (ur. 1960). Mieszkali w Sopocie. Rozstali się na pocz. lat 60. a oficjalnie rozwiedli w 1971.

W 1962 pierwszy duży sukces - na Festiwalu Młodych Talentów w Szczecinie z zespołem Niebiesko-Czarni.

Związał się uczuciowo z solistką zespołu Adą Rusowicz. W 1963 wystąpił na I Festiwalu Polskiej Piosenki w Opolu z własną kompozycją "Wiem, że nie wrócisz", która przeszła niezauważona. Wyróżniono go tam dopiero w 1964.

W grudniu 1963 wystąpił z grupą Niebiesko-Czarni w słynnej paryskiej sali Olympia. W tym okresie, za namową żony Franciszka Walickiego Czesławy, zaczął posługiwać się pseudonimem artystycznym Niemen, jako nie tylko atrakcyjniejszym marketingowo w Polsce, ale także łatwiejszym do wymówienia dla cudzoziemców. Później oficjalnie zmienił nazwisko na Niemen-Wydrzycki.

Nazwisko Niemen Wydrzycki przyjął od rzeki Niemen, płynącej w pobliżu jego miejsca urodzenia. Stosował on jednak odmianę Niemena, Niemenem, inną niż w przypadku nazwy rzeki. Dziennikarz Andrzej Ibis-Wróblewski sugerował, że Wydrzycki powinien odmieniać swój pseudonim tak jak rzekę - Niemna, Niemnem. Artysta z tym się jednak nie zgodził.

Czesław Niemen debiutował jako piosenkarz bigbitowy, śpiewając rock and rollowe i rockowe piosenki w stylu The Beatles oraz ballady. Do największych przebojów pierwszego okresu należą dynamiczny utwór "Czy wiesz?" i sentymtalna ballada "Pod Papugami". Wkrótce jednak zaczął zmierzać w stronę ambitniejszej muzyki, adresowanej do bardziej wymagającej młodzieży akademickiej. Utwory z okresu współpracy z grupą

Niebiesko-Czarni nagrał potem na nowo na płycie "Czy mnie jeszcze pamiętasz" z grupą Akwarele.

Od 18 do 20 stycznia 1964 Czesław Niemen wraz z grupą Niebiesko-Czarni występował przed koncertami Marleny Dietrich w Sali Kongresowej w Warszawie. W pierwszej części koncertu Marlene Dietrich usłyszała utwór Niemena "Czy mnie jeszcze pamiętasz", który w listopadzie 1964 nagrała na płytę z własnym tekstem ("Mutter, hast du mir vergeben").

Oficjalnie opuścił zespół Niebiesko-Czarni w listopadzie 1965, a jesienią 1966 wraz z muzykami zespołu "Chochoty" utworzył zespół "Akwarele".

25 czerwca 1967 wystąpił z piosenką tytułową z płyty "Dziwny jest ten świat" na festiwalu w Opolu. Piosenka stała się najbardziej znanym z polskich protest-songów i hymnem młodzieży końca lat sześćdziesiątych.

<https://www.youtube.com/watch?v=3aRz0IVMuW8>

Od lutego 1969 do lipca 1970 Czesław Niemen z zespołem występował we Włoszech, początkowo jako I Niemen, a od lipca 1969 jako Niemen Enigmatic, w zmienionym składzie. Blisko związał się wtedy z piosenkarką Faridą, z którą w listopadzie 1970 odbył trasę po Polsce.

<https://www.youtube.com/watch?v=Z5EpYnYpuel>

W swej twórczości Czesław Niemen włączał się w kolejne dominujące w światowej muzyce rockowej prądy, tworząc własne, indywidualne i charakterystyczne odmiany muzyki - od rocka psychodelicznego przez symfoniczny Rock progresywny (album "Niemen Enigmatic" z monumentalnym utworem "Bema pamięci żałobny rapsod" do tekstu C. K. Norwida) aż po awangardowy jazz-rock oraz muzykę elektroniczną.

W październiku 1969 grupa "Niemen Enigmatic" nagrała tak zatytułowaną płytę z czterema kompozycjami do słów wybitnych polskich poetów, która ukazała się na początku 1970. Na przełomie 1969/70 zrealizowano też film ilustrujący utwór "Bema pamięci żałobny rapsod". Album ten stał się rewelacją i do dziś jest regularnie wybierany na jedną z dwóch najlepszych płyt polskiego rocka.

<https://www.youtube.com/watch?v=tjdPAM-ZzsU>

W 1975 Niemen poślubił swą drugą żonę Małgorzatę, z którą miał dwie córki Natalię (ur. 1976) i Eleonorę (ur. 1977).

Kariere Czesława Niemena zakłóciło wprowadzenie stanu wojennego. W maju 1982 z grupą Kombi wystąpił w Sztokholmie, 29 listopada 1987 dał koncert w Queen Elizabeth Hall w Londynie.

W 1989 ukazała się pierwsza od wielu lat płyta Niemena z nowym materiałem, przygotowywana przez lata "Terra Deflorata".

Pozostał czynnym muzykiem także w latach 80. i 90. XX wieku koncertując, komponując i sporadycznie nagrywając, zajmując się głównie pisaniem muzyki filmowej i teatralnej. W latach 90. zajął się również malarstwem oraz grafiką komputerową. Był wegetarianinem.

W 1999 Czesław Niemen został wybrany na wykonawcę wszech czasów w plebiscycie "Polityki".

Od wielu lat Czesław Niemen cierpiał na nowotwór układu chłonnego, który próbował zwalczyć przy pomocy medycyny naturalnej. Zmarł 17 stycznia 2004 roku w szpitalu onkologicznym w Warszawie z powodu powikłań związanych z zapaleniem płuc, na które zachorował w szpitalu. Jego zwłoki, zgodnie z ostatnią wolą artysty, zostały

skremowane.

30 stycznia 2004 urna z prochami została złożona w katakumbach na Starych Powązkach w Warszawie.

https://www.youtube.com/watch?v=gYJix_D1qjM

W roku 2004 (20 sierpnia) oraz 2009 (23 sierpnia) na festiwalu w Sopocie jeden dzień poświęcono twórczości Niemena, a od jesieni 2005 w Słupsku odbywa się Festiwal Młodych Talentów Niemen Non Stop pod patronatem Miejskiego Centrum Kultury w Słupsku, prezydenta Słupska i marszałka województwa pomorskiego, na którym młodzi artyści śpiewają utwory Niemena oceniane przez profesjonalne jury. Od 2009 festiwal ten obejmuje patronatem medialnym TVP Kultura.

20 lutego 2011 roku we wsi Stare Wasiliszki na Białorusi, w domu urodzenia Czesława Niemena, otwarto muzeum jego imienia. W lutym 2014, na 75. urodziny Niemena, odbyło się w Mińsku spotkanie miłośników piosenkarza.

Farida na koncercie w 10 rocznicę śmierci Czesława Niemena, Zielona Góra 17 stycznia 2014:

<https://www.youtube.com/watch?v=VX8wmGW1l6M>

Piosenki Czesława Niemena są ponadczasowe, wykonują je kolejne pokolenia piosenkarzy, np. Michał Szpak, tu na koncercie sylwestrowym 1 stycznia 2013 we Wrocławiu:

<https://www.youtube.com/watch?v=mKOftZxmWkQ>

Na Festiwalu Opole 2013 piosenkę "Dziwny jest ten świat" wykonała Natalia Niemen wraz z ojcem w tle:

https://www.youtube.com/watch?v=SkXSZ_MJz14

Matragon: "Niemen (Epitafium)"

*Została tylko pusta scena
Cienie się kładą pośród zniczy
I jeszcze tylko cisza krzyczy
Żałobny rapsod dla Niemena*

*Spod kapelusza jeszcze spada
Łza jak zwiastunka drogi kresu
Gdzie dom Twój teraz bez adresu
Nie tu gdzie terra deflorata*

*I choć jednego serca mało
By żal co szarpie duszę zdławić
By w ciuciubabkę znów się bawić
By serce nam nie skamieniało*

*W katharsis zmieni się cierpienie
W enigmatycznej akwareli
I polskim kwiatem wśród zieleni
Zakwitnie kiedyś znów wspomnienie*

A nam nie wolno przestać krzyczeć

Choć twój głos milczy choć nie woła
Wciąż dziwny jest ten świat dokoła
Wciąż wielu musi to usłyszeć

To epitafium to mój wieniec
Wiersz o człowieku i muzyce
Zakłętej w krzyku i liryce
W naszych sercach Czesław Niemen

*

Matragon, Kraków, 18 stycznia 2004